

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazeč

JUDr. Mgr. Ondřej Horák, Ph.D.

Habilitační práce

Brněnská normativní civilistika (postavy - projekty - polemiky).
Wolters Kluwer ČR. Praha 2019. 260 s.

Oponent

doc. JUDr. PhDr. Pavel Maršálek, Ph.D.

Pracoviště oponenta,
instituce

Katedra teorie práva a právních učení, Právnická fakulta,
Univerzita Karlova v Praze

Rozsáhlá monografie Ondřeje Horáka „Brněnská normativní civilistika (postavy – projekty – polemiky)“ se zabývá důležitým segmentem normativismu, který se u nás etabloval v první polovině minulého století na Masarykově univerzitě v Brně, a to z hlediska jeho teoretických a praktických přínosů. Téma, kterému se autor věnuje, je mimořádně zajímavé a také aktuální. Brněnský normativismus totiž prolomil provinciálnost českého právního myšlení, inovativně promýšlel základní právní pojmy a právníckou metodologii, jakož i rozproudil diskusi o do té doby nezpochybnovaných pravdách. Připomeňme jen, že do nástupu normativismu se právní myšlení utvářelo převážně pod vlivem přirozenoprávních spekulací a nepříliš filozoficky založeného a právnědogmaticky orientovaného právního pozitivismu, sociologickoprávní škola se teprve začala rozvíjet. Brněnský normativismus tak zanechal v našem právním myšlení výraznou stopu, která je patrná i dnes v tu a tam se vyskytujících pokusech o navázání na jeho myšlenkové bohatství.

Autor zpracoval zkoumanou problematiku originálním způsobem, kombinujícím různé metody bádání (analýza, syntéza, komparace). Práce má tři části. **V první části** jsou postíženy základy normativní teorie a její místo v rámci české právní vědy. Hlavní pozornost přitom autor od počátku věnuje civilistice, chápané v širším (teritoriálním i oborovém) smyslu. Důkladnost zpracování naznačuje přehled pramenů a literatury, z nichž kniha nejen v této části vychází a kde nechybí vůbec žádný dostupný zdroj. **Druhá část** práce je zaměřena na osobnosti brněnské normativní civilistiky. Autor volí strukturalistický přístup. To mu umožňuje plasticky zachytit vztahy mezi jednotlivými osobnostmi (učitelé – kolegové – žáci) a porovnat jejich působení a dílo v průběhu času. Tato část přináší množství zajímavých informací a detailů ze života jednotlivých právních vědců, které nejsou obecně známé. Vše je zasazeno do výstižně popsaného dobového kontextu. Výsledný obraz tak působí velice autenticky. Bez nadsázky lze říci, že Horákova publikace vzala dalším badatelům „vítr z plachet“: v mnoha směrech už nebudou mít co zkoumat. **Třetí část** knihy se orientuje na zmapování projektů a polemik, v nichž se angažovali představitelé normativní civilistiky, a to jak na univerzitě, tak v právní praxi. Tato část pozoruhodně a se smyslem pro detail charakterizuje akademické i praktické výsledky působení normativních civilistů. Přibližuje napětí a četné diskuse mezi nimi. Jednoznačně vyvrací obecně rozšířenou představu o tom, že se normativismus programově vyhýbal právní praxi.

Horákova monografie zaujme nejen svým obsahem, ale i stylem – je čtenáři dobře přístupná. **Autorovým závěrům prakticky není co vytknout – snad jen měl více připomenout kritiku normativismu z řad neprávnicků.** Vždyť proti normativismu se postavila řada uznávaných prvorepublikových filozofů a sociologů, kteří přišli s radikálním odmítnutím této doktríny. Např. filozof Josef Tvrďý na jeho adresu napsal: „Jest to jakási právní geometrie, která vychází z pevných axiomat (abstraktních norem) nechtějíc čerpati poučení ze skutečného života, ale

chtějíc jej mistrovati svými abstraktními formullemi.“ (Systematický úvod do filosofie. Bratislava 1937, s. 135.)

Vzhledem k tomu, že vůči práci v podstatě nelze vznést připomínky, oponent se omezí na několik málo poznámek, z nichž vzejdou **otázky k zodpovězení při obhajobě:**

1) Na str. 4 autor uvádí, že v meziválečném období se stal určujícím vědeckým proudem pozitivismus, „zvláště v podobě tzv. normativní teorie na brněnské právnické fakultě“. Z toho plyne, že považuje normativní teorii za směr právního pozitivismu. V literatuře se objevují ohledně zařazení normativismu protikladná stanoviska: pro někoho je normativismus dovršením právního pozitivismu, jeho extrémní verzí, pro jiného je tento směr opozicí k právnímu pozitivismu, protože se vůči němu částečně vymezoval. Kdo tedy má pravdu?

2) Na str. 5 lze nalézt tvrzení, že meziválečná éra „bývá spojována především s rozvojem brněnské právní (normativní) školy, která začínala konkurovat tradiční právní vědě, reprezentované pražskou právnickou fakultou“. Nabízí se otázka: jak se rozvíjely směry v českém právním myšlení stojící stranou tohoto soupeření, pokud nějaké byly?

3) Na mnoha místech autor připomíná, že se představitelé normativismu aktivně zapojovali do právní praxe, do řešení praktických právních problémů. Ve svém učení ovšem teorii a praxi striktně oddělovali. Nedostává tím koherence jimi hlášané doktríny vážnou trhlinu?

4) Sporné někdy bývá, jaký význam má učení normativistů pro dnešek. Lze na něj v nějakém směru navázat? A pokusil se o to někdo?

Horákova kniha je výsledkem mnohaleté práce, akribie a nadšení pro vědu. Oponent ji rád doporučuje k obhajobě. Svě čtenáře si už určitě našla.

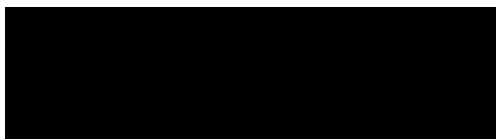
Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

Viz výše.

Závěr

Habilitační práce JUDr. Mgr. Ondřeje Horáka, Ph.D. „Brněnská normativní civilistika (postavy - projekty - polemiky)“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Dějiny státu a práva.

Brno dne 4. září 2020

.....
podpis